Socialutskottets betänkande 1986/87:12

om tidsbegränsning av anställning som assistenttandläkare inom folktandvården (prop. 1986/87:60)

SoU
1986/87:12

Sammanfattning

Enligt riksdagens beslut skall huvudmannaskapet för den tandvård som bedrivs i anslutning till tandläkarutbildning och forskning överflyttas från staten till huvudmännen för folktandvården. I denna tandvårdsverksamhet arbetar bl. a. assistenttandläkare. Anställning som assistenttandläkare hos staten är tidsbegränsad. I propositionen föreslås att anställning som assistenttandläkare skall kunna tidsbegränsas också hos den nya huvudmannen.

Utskottet har i ärendet uppvaktats av Sveriges Tandläkarförbund.

Utskottet tillstyrker propositionens förslag och avstyrker en motion (vpk) om avslag på propositionen och om ett riksdagsuttalande av innebörd att de specialistutbildade tandläkarna bör vara tillsvidareanställda. Utskottets vpk-ledamot reserverar sig till förmån för motionen.

Propositionen

I proposition 1986/87:60 om tidsbegränsning av anställning som assistenttandläkare inom folktandvården har regeringen föreslagit riksdagen att anta följande i propositionen framlagda förslag till lag om ändring i tandvårdslagen (1985:125).

1 *Riksdagen 1986/87. 12 saml. Nr 12*

Lag om ändring i tandvårdslagen (1985:125)

Härigenom föreskrivs att 14 § tandvårdslagen (1985:125) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
14 §	
Tandläkare under allmäntjänstgöring eller specialistutbildning enligt lagen (1984:542) om behörighet att utöva yrke inom hälso- och sjukvården m.m. skall förordnas för viss tid.	*Tandläkare, i vars arbetsuppgifter ingår att i väsentlig omfattning medverka i den grundläggande högskoleutbildningen på tandläkarlinjen, skall, om regeringen föreskriver det, anställas för begränsad tid.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Motionen

I motion 1986/87:So107 av Inga Lantz m. fl. (vpk) hemställs

1. att riksdagen avslår proposition 1986/87:60,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ifrågavarande specialistkompetenta tandläkare förordnas på tillsvidareanställning.

En betydande del av tandläkarutbildningen bedrivs vid de statliga tandvårdscentralerna i anslutning till högskolorna. Centralerna är sammanhållna utbildnings- och vårdenheter, där utbildningsmomenten är integrerade i tandvården. Där förekommer allmäntandvård för barn och vuxna, specialisttandvård samt sjukhustandvård. Lärarna är tillika tandläkare och ansvarar i denna egenskap för tandvården. Tandvården vid centralerna är genom avtal mellan staten och berörda folktandvårdshuvudmän samordnad med dessa huvudmäns tandvård.

I proposition 1978/79:41 om tandläkarnas utbildning m. m. föreslog den dåvarande regeringen att riksdagen skulle fatta principbeslut om överförande av viss tandvård till landstingskommunalt/kommunalt huvudmannaskap. I propositionen uttalade sig föredragande statsrådet för en organisation som i sin helhet var mer patientanpassad och därmed mer vårdinriktad än den nuvarande. Detta fordrade enligt föredraganden en enhetlig planering och ledning, vilket i sin tur fordrade ett enhetligt huvudmannaskap för den tandvårdande verksamheten. Riksdagen föreslogs därför fatta principbeslut om landstingskommunalt/kommunalt huvudmannaskap för den aktuella verksamheten, varefter det skulle uppdras åt statens förhandlingsnämnd att, under förutsättning att godtagbara ekonomiska villkor kunde uppnås, träffa erforderliga överenskommelser med berörda landstingskommuner och kommuner. I propositionen anfördes vidare att tandläkartjänsterna och övriga tjänster för tandvården i den nya kliniska organisationen skulle vara landstingskommunala eller kommunala. Riksdagen biföll propositionen (UbU 1978/79:23, rskr. 205).

I proposition 1985/86:68 om ändrat huvudmannaskap för tandvården vid universitetet i Umeå hemställde regeringen om riksdagens bemyndigande att godkänna en den 4 september 1985 träffad överenskommelse mellan statens förhandlingsnämnd och företrädare för Västerbottens läns landstingskommun om ändrat huvudmannaskap för tandvården vid universitetet i Umeå m. m. Uppgörelsen innebar att landstingskommunen övertar huvudmannaskapet för den angivna tandvården den 1 januari 1987. Uppgörelsen innebar vidare bl. a. att landstingskommunen skall inrätta tjänster som assistenttandläkare enligt befordringsgrunder och med arbetsuppgifter m. m. motsvarande tjänster som assistenttandläkare vid högskoleenheterna. Uppgörelsen innebar inte någon annan ändring i fråga om dessa tjänster än den som följer av att de nuvarande tjänsterna vid universitetet i Umeå ersätts av tjänster hos Västerbottens läns landstingskommun. I propositionen upplystes vidare (s. 4) att tjänsterna som assistenttandläkare vid högskoleenheterna tillsätts genom förordnande tills vidare för högst tre år i sänder, samt att detta, om inte annat senare överenskommes mellan parterna, även skulle gälla de assistenttandläkartjänster som landstingskommunen skulle inrätta. Detta förutsatte enligt propositionen vissa författningsändringar. I propositionen föreslogs att den träffade uppgörelsen skulle godtas för statens del. Föredragande statsrådet underströk samtidigt vikten av att statens förhandlingsnämnd skyndsamt skulle fortsätta sitt arbete i syfte att träffa uppgörelser om ett ändrat huvudmannaskap för tandvården även vid övriga berörda högskoleenheter.

Riksdagen biföll propositionen (UbU 1985/86:9, rskr. 111). Regeringen har härefter den 24 april 1986 godkänt uppgörelsen för statens del. Även landstingskommunen har godkänt uppgörelsen.

I den nu aktuella *propositionen 1986/87:60* redovisas att statens förhandlingsnämnd och Västerbottens läns landstingskommun fortsatt överläggningarna om hur tjänsterna som assistenttandläkare skall utformas. Förhandlingar om anställningsvillkor m. m. för ifrågavarande tjänster har förts mellan landstingskommunen och Sveriges Tandläkarförbund. Dessa förhandlingar har ännu inte resulterat i någon överenskommelse. I propositionen framhålls att det därför finns risk att ett avtal med bl. a. regler om tidsbegränsning av anställning som assistenttandläkare inte föreligger före huvudmannaskiftet den 1 januari 1987. I propositionen föreslås därför ett tillägg till 14 § tandvårdslagen (1985:125) som ger regeringen möjlighet att föreskriva att tandläkare, i vars arbetsuppgifter ingår att i väsentlig omfattning medverka i den grundläggande högskoleutbildningen på tandläkarlinjen, skall anställas för begränsad tid. I propositionen erinras om att det i uppgörelsen mellan staten och landstingskommunen om ändrat huvudmannaskap förutsatts författningsändringar av innebörd att anställning som assistenttandläkare inom folktandvården skall kunna tidsbegränsas såsom för närvarande sker beträffande motsvarande anställning hos staten.

I *motion 1986/87:So107 av Inga Lantz m.fl. (vpk)* yrkas avslag på propositionen (*yrkande 1*). Vidare yrkas att riksdagen skall uttala sig för att ifrågavarande specialistkompetenta tandläkare förordnas på tillsvidareanställning (*yrkande 2*). I motionen framhålls att ifrågavarande assistenttandläkartjänster inte är några utbildningstjänster – vilka redan kan tidsbegränsas med stöd av 14 § tandvårdslagen – utan det är lärartjänster. Enligt motionärerna är 3/4 av de assistenttandläkare som tjänstgör vid tandläkarhögskolan i Umeå specialistkompetenta och har tjänstgjort där i flera år. Motsvarande siffror anges gälla för övriga odontologiska fakulteter. Motionärerna erinrar vidare om att andra lärare inom högskolan med vissa här inte aktuella undantag är tillsvidareanställda. Enligt motionärernas mening bör endast de tandläkare som inte har specialistkompetens eller motsvarande kompetens vara visstidsanställda, medan de specialistkompetenta tandläkarna bör förordnas tills vidare.

Utskottet gör följande bedömning.

Riksdagen beslöt förra året enhälligt att godta den mellan staten och Västerbottens läns landstingskommun träffade överenskommelsen om ändrat huvudmannaskap för tandvården vid universitetet i Umeå. I uppgörelsen angavs bl. a. att landstingskommunen skall inrätta tjänster som assistenttandläkare med arbetsuppgifter m. m. som motsvarar vad som gäller för tjänster som assistenttandläkare vid universitetet. Tjänst som assistenttandläkare skall enligt uppgörelsen tillsättas med förordnande tills vidare för högst tre år i sänder, om inte annat senare överenskommes mellan parterna. I uppgörelsen anges uttryckligen att parterna utgår från att de författningsändringar genomförs som detta kan kräva. Regeringen har efter riksdagens beslut godkänt uppgörelsen för statens del. Även landstingskommunen har godkänt uppgörelsen.

Förhandlingar har senare förts mellan landstingskommunen och Sveriges Tandläkarförbund om kollektivavtal i de frågor där avvikelse förutsatts ske från huvudregeln i lagen (1982:80) om anställningsskydd (LAS). Någon slutlig uppgörelse har dock ännu inte kunnat träffas.

Den lagändring som nu föreslås i propositionen innebär att regeringen kan föreskriva att nuvarande regler om tidsbegränsning av här aktuella anställningar skall fortsätta att gälla i avvaktan på att avtal kan träffas. Den föreslagna bestämmelsen omfattar dock sådana tjänster hos samtliga folktandvårdshuvudmän.

Utskottet ser det som principiellt olämpligt att man genom lagstiftning tvingas lösa en fråga som omfattas av pågående förhandlingar, även om den föreslagna lagändringen i sak inte innebär några ändringar jämfört med nu gällande anställningsvillkor. Frågan är dessutom av generell räckvidd för de tandläkare som är verksamma inom tandläkarutbildningen. Utskottet förutsätter därför att regeringen återkommer till riksdagen i dessa frågor så snart ett mera fullständigt beslutsunderlag finns tillgängligt. I avvaktan på resultatet av förhandlingarna anser emellertid utskottet att propositionens förslag måste godtas som en tillfällig lösning på det problem som uppstått. Vad som anförs i motion So107 (vpk) föranleder ingen annan bedömning. Utskottet tillstyrker sålunda propositionsförslaget och avstyrker motionen såvitt avser yrkande 1.

När det gäller yrkande 2 i motionen om ett riksdagsuttalande till stöd för att de specialistkompetenta tandläkarna skall förordnas tills vidare konstaterar utskottet att denna fråga omfattas av de pågående förhandlingarna. Utskottet, som också vill hänvisa till vad som ovan anförts om behovet av ett mera fullständigt beslutsunderlag i här aktuella frågor, kan inte tillstyrka att riksdagen nu tar principiell ställning på det sätt som begärs i motionen. Utskottet avstyrker sålunda även yrkande 2 i motion So107 (vpk).

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *lagförslaget*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87:So107 yrkande 1 antar i propositionen framlagt förslag till lag om ändring i tandvårdslagen (1985:125),

2. beträffande *anställningsvillkor för specialistkompetenta tandläkare*

att riksdagen avslår motion 1986/87:So107 yrkande 2.

Stockholm den 4 december 1986

På socialutskottets vägnar

Daniel Tarschys

Närvarande: Daniel Tarschys (fp), Evert Svensson (s), John Johnsson (s), Göte Jonsson (m), Kjell Nilsson (s), Ulla Tillander (c), Anita Persson (s), Blenda Littmarck (m), Gunnar Ström (s), Aina Westin (s), Yvonne Sandberg-Fries (s), Rosa Östh (c), Inga Lantz (vpk), Ingrid Ronne-Björkqvist (fp) och Karl-Gösta Svenson (m).

Reservation

av Inga Lantz (vpk) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Utskottet ser det" och slutar med "motion So107 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att assistenttandläkartjänsterna måste betraktas som lärartjänster och inte som utbildningstjänster. Det är därför principiellt felaktigt att inte dessa lärare skall ha samma anställningstrygghet som de flesta andra lärare inom högskolan. Utskottet vill särskilt framhålla att 3/4 av assistenttandläkarna i Umeå redan är specialistkompetenta och att flera har tjänstgjort där åtskilliga år. Utskottet kan mot denna bakgrund inte tillstyrka propositionens förslag som ger regeringen möjlighet att föreskriva att assistenttandläkarna skall ha endast tidsbegränsad anställning. Utskottet tillstyrker alltså yrkande 1 i motion So107 (vpk).

Utskottet anser vidare att det finns skäl för riksdagen att markera sin syn på här aktuella frågor genom att i enlighet med yrkande 2 i samma motion uttala sitt stöd för att ifrågavarande specialistkompetenta tandläkare förordnas på tillsvidareanställning. Utskottet tillstyrker alltså även detta motionsyrkande.

dels att utskottet under mom. 1 och 2 bort hemställa

1. beträffande *lagförslaget*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:So107 yrkande 1 avslår i propositionen framlagt förslag till lag om ändring i tandvårdslagen (1985:125),

2. beträffande *anställningsvillkor för specialistkompetenta tandläkare*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:So107 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.